

אברהם אברונין

אברהם אברונין „חטא“ בימי חלדו בכתיבת שירים. ואל „חטאו“ זה חזר מדי פעם, עד לימים האחרונים. בחושו הלשוני העדין והנפלא ובחושו המוזיקאלי המפותח, היתה לו כמובן זיקה מיוחדת גם ללשון וגם לשירה. ויש שבכמה ממאמריו עבר המחקר הלשוני את גבול היקפו ונכנס לתחומו של המחקר השירי. ודקדוקי החיטוט של הבלשן שבו, הציקו תמיד למשורר שבו. ואת עקבות המאבק הפנימי הזה, שבין המדקדק היבש והנרגז, הנתקל בטעויות לשוניות בשיר פלוני, ובין בעל הנפש הפיוטית הנלהבת כל הימים מפלאי יופייה של השירה הנשגבה – אפשר היה למצוא בהרבה ממאמריו.

כזה היה אברונין כל ימיו: וכשהיה פורש מעבודת הבלשן ה„משעממת“, להיכל השירה, כדי ליהנות ולהתענג על טעם לשונו וקסם צליליו של ספר שירים, קילקלו את הנאתו והשביתו את שמחתו ה„חטאים“ הקטנים שנכשל בהם פה ושם אותו משורר. ואברונין היה קורא שירים חרוץ מאין כמוהו. כל ספר שירים חדש שהופיע, מיד היה אברונין טורח ומוצאו ועובר על חרוזיו בעיון רב ורושם לו מיד בפנקסו – ולפעמים גם בשער הספר, את

ה"חטאים" הלשוניים שנכשל בהם מחברו. ולא כדי להתכבד חלילה בקלונו של משורר ולמתוח עליו ביקורת בעתונות. אלא בוקר אחד היה אברונין דופק על פתחו של אותו משורר, ובדאגה ואהבה אבהית היה מעמידו על ה"כתמים" הלשוניים המתפשטים על שמש שירתו, ושידלו והתחנן לפניו, לתקנם במהדורה הבאה של ספרו. וכן נהג גם עם אנשי פרוזה. כך הדריך אברונין ו"החזיר למוטב" הרבה משוררים ומספרים בארץ. אף ח.נ. ביאליק נשמע לו בשעתו וקיבל כמה וכמה מהצעות תיקוניו בשירתו והכניסם במהדורות החדשות של כתביו. והרוצה להיווכח כמה נענה לו ביאליק, יטרח ויעבור על ספרו הגדול של אברונין "מחקרים בלשון ביאליק ויל"ג" (שזכה בפרס ביאליק). בספרו זה מחקרים לשוניים רבים להבנת שירתם של שני מאורי ספרותנו אלה.

בהקדמה לספרו על שירת ביאליק, התלהב אברונין איש הרגש הפיוטי וכתב: "הרוח שלבשה את ביאליק, היתה לא רק רוח שירה כבירה, אלא גם רוח נבואה. ביאליק הלביש רבים משיריו צורה של חזון נבואי. כשאתה קורא פרקי שירה אלה, נדמה לך פעם, שישעיהו או עמוס מדברים מתוך גרונו, ופעם שמלתו של יחזקאל על שפתיו. ויש אשר רוח שיר השירים נודף מאחת השורות, בכל החן הכרוך שבו. ויש אשר החכם מכל אדם ישים משליו בפיו. כמוהו יפיק פיו תבונות וחזון על גוי ואדם יחד. בקיצור, ביאליק נותן את התנ"ך במהדורה חדשה. כי אין כמוהו יודע לחקות חיקוי של יצירה את דברי אלוקים חיים בספר הספרים. לבי סמוך ובטוח, שבדורות הבאים יהיה ביאליק הספר השני אחר התנ"ך לספר מקרא לישראל".

כך דיבר על ביאליק איש השירה הנלהב. ואולם תוך כדי דיבור בא איש הדקדוק ופסק: "זה ספר (ספר שיריו של ביאליק) אשר כמוהו כתנ"ך, זקוק למסורת, לשמור כל תגיו וציוניו, בקרי וכתבי". ואת הרווח שבין "קרי וכתבי" זה מילא אברונין בתיקון, "השגיאות הקטנות" שמצא בלשון שירתו וגם בלשון הפרוזה שלו. ותיקוניו אלה, אינם מעטים, וכן תיקן הרבה מטעויותיו הלשוניות של יל"ג. אמנם נמצאו כידוע בלשנים ומדקדקים – כיצחק אבינרי למשל ועוד – שהתרעמו על ביאליק על שנענה לפיתוייו הלשוניים של אברונין ותיקן על פיהם את שירתו – תיקונים, שלפי חוקי הלשון לא היה צורך בהם כלל והם רק פגמו בצורתם ובמשקלם של

השירים. ועוד טענו אלה, כי את חוקי הלשון יוצר המשורר הגדול ועל פי שירתו וחידושיה הלשוניים בא אחר כך המדקדק וקובע את חוקי הדקדוק. כך נהגו למשל בלשני הלשון הגרמנית, שקבעו חוקי דקדוק מיוחדים על פי חידושי שירתו של גיתה או הבלשנים האנגליים – על פי חידושי כתבי שקספיר. והיו סופרים גדולים אצלנו, שהתיקונים בדבריהם שהציע להם אברונין, הרגיוז אותם מאד וכמחאה על כך התפטר בשעתו ש"י עגנון שלנו מועד הלשון, שמימן את המדור הלשוני בעתונים שבו רשם אברונין את תיקוניו אלה, ואף נתעורר על כך וכתב נגד אברונין את רשימתו הנחמדה „המלושנים” – יצירה „שתיוקף” באמת לזכותו של „המדקדק הקפדן”. לא כן ביאליק, שקיבל ברוח טובה ואף ברחשי תודה, את תיקוני אברונין לשירתו ואף הרבה לשבחו על כך ברבים.

אברונין היה אחד מחוקרי הלשון המפורסמים ביותר בארץ ומאות רשימותיו ומאמריו במחקר הלשון העברית שפירסם בחייו על דפי עתונים רבים, מצטרפים לכמה ספרים. כן מכונס חומר בלשוני רב ברשימותיו „מפנקסו של בעל מגיה”, שנדפסו בשעתם ב„דבר” ועוד. ולא רק את לשונם של משוררים ומספרים תיקן, אלא עקב אחרי צעדיהם של בלשנים ומחברי מילונים ומצא במילונייהם של בן יהודה, י. גרובסקי, יהושע שטיינברג הרבה טעויות והשמטות. וכל מה שמילא אברונין אחר ספריהם של מחברים אלה, מצטרף לכרך גדול. כך הוסיף למילונו של שטיינברג „משפט האורים”, את „תשלום האוצר” – תוספת של שני גליונות דפוס שנדפסו בסוף המילון בהוצאת „יזרעאל”. כן מצא והשלים מאות השמטות וטעויות ב„היכל הקודש” למנדלקרן. חלק גדול מתיקוניו והשלמותיו אלה, הובאו עתה במהדורה החדשה של שוקן וב„היכל הקודש” מהדורת שולוינגר בניו יורק.

אברונין נתפרסם גם כבעל „מכתמים” ומאות מהם נתפרסמו על דפי עתונים רבים. את פתגמיו אלה מסר בשעתו לסידור דפוס ועשה אימהות.

והיתה לו לאברונין עוד אהבה אחת, והיא אהבתו לספר הספרים וגם לו הקדיש כמה ממחקריו וידוע בעיקר פרושו לספר איוב, אשר חיברו יחד עם ר' א.ז. רבינוביץ. בשנים האחרונות עבד על מהדורה מדעית של כמה ספרי דקדוק וספרי שירה מימי הבינים ועוד הספיק להוציא את ספר הענק של אלחריזי. מן הראוי שהאקדמיה ללשון

במעגלי יצירה

העברית, שלה הקדיש אברונין כל כך הרבה מזמנו ומכשרונו,
תכנס עכשיו את כל נפוצותיו בספר.